RAJAVARTIOLAITOKSEN ESIKUNTA **LAUSUNTO** **HE 291/2018 vp**

Oikeudellinen osasto

Rajavartioylitarkastaja Pertti Normia 03.01.2019

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

HE 291/2018 vp hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kalastusalan työtä koskevan direktiivin täytäntöönpanoon liittyvien lakien muuttamisesta

Rajavartiolaitoksen esikunta, joka toimii samalla sisäministeriön rajavartio-osastona, lausuu kunnioittaen asiassa seuraavaa:

Käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä ehdotetaan muun muassa muutettavaksi laivaväestä ja aluksen turvallisuusjohtamisesta annetun lain miehistöluetteloa koskevaa 26 b §:ää siten, että vähintään 24 metriä pitkän kalastusaluksen päälliköllä olisi velvollisuus toimittaa miehistöluettelon tiedot laivanisännälle maihin. Mainitun lain 2 §:n mukaan laivanisännällä tarkoitetaan sellaista aluksen omistajaa tai koko aluksen vuokraajaa, joka joko yksinään tai yhdessä toisten henkilöiden kanssa käyttää tosiasiallista määräämisvaltaa aluksen alusturvallisuuteen liittyvissä kysymyksissä. Laivanisäntään rinnastetaan laissa myös sellainen henkilö, joka sopimuksen perusteella tai muutoin tosiasiallisesti hoitaa aluksen alusturvallisuuteen liittyviä kysymyksiä. Esityksen mukaan ehdotetun säännöksen tarkoituksena olisi lisätä suurimpien kalastusalusten miehistön turvallisuutta siten, että maissa olisi tieto aluksen miehistöstä. Tiedot olisivat tarpeen, jos alus joutuu merihätään ja sen vuoksi ehdotetaan, että pyydettäessä laivanisännän olisi toimitettava miehistöluettelon tiedot Rajavartiolaitokselle, joka vastaa meripelastuksesta. Voimassa olevassa laissa ei ole säännöksiä siitä, että aluksen miehistöluettelon tietoja olisi toimitettava aluksen ulkopuolelle. Merilain (674/1994) 6 luvun 11 a §:n mukaan, jos alus on vaarassa joutua merihätään, josta voi aiheutua vaaraa aluksessa oleville, päällikön on viivytyksettä ilmoitettava asiasta meripelastuslaissa tarkoitetulle meripelastuskeskukselle. Lisäksi meripelastuslain (1145/2001) 10 §:n nojalla jokaisen on viipymättä välitettävä vaaratilannetta merellä koskevat ilmoitukset ja tiedonannot sekä ilmoitettava sitä koskevat havainnot ja toimenpiteet asianomaiselle meripelastuskeskukselle. Rajavartiolaitoksella on oikeus saada meripelastustointa varten tarpeelliset tiedot maksutta ja salassapitosäännösten estämättä viranomaisilta meripelastuslain 14 §:n nojalla ja yksityisiltä yrityksiltä ja yhteisöiltä, kuten esimerkiksi varustamolta ja laivanisännältä, meripelastuslain 15 §:n nojalla. Edellä mainittuun viitaten Rajavartiolaitos ei näe nyt ehdotettua säännöstä sinällään tarpeellisena, koska Rajavartiolaitoksella on jo nyt oikeus saada mainitut tiedot sekä alukselta että sen

laivanisännältä. Lisäksi aluksen päälliköllä että laivanisännällä on velvollisuus ilmoittaa vaaratilannetta merellä koskevat tiedot meripelastuskeskukselle.

Lisäksi hallituksen esityksen 2. lakiehdotuksen 2 §:n 1 momentin 8 kohdassa rajataan lain soveltamisalan ulkopuolelle henkilö, joka on toimessa valtion aluksessa, jota käytetään puolustus- tai vartiointitehtäviin. Merityöaikalakia on muutettu lailla (941/2004), jolla aiempi käsite merivartiointitehtävä on syystä tai toisesta muutettu vartiointitehtäväksi. Säännöstä on kylläkin tulkittu siten, että se rajaa Rajavartiolaitoksen merellisen toiminnan merityöaikalain ulkopuolelle. Rajavartiolaitoksen esikunnan näkemyksen mukaan olisi kuitenkin selkeämpää, mikäli lakitekstissä oleva epämääräinen ilmaisu "vartiointitehtävä" päivitettäisiin muuttamalla se muualla lainsäädännössä Rajavartiolaitoksen tehtävistä käytetyillä käsitteillä "rajavalvonta-, rajaturvallisuus- ja meripelastustehtävä". Vaihtoehtoisesti voitaisiin käyttää yksinkertaisesti ilmaisua, ettei säännöksiä sovelleta henkilöön, joka on toimessa Rajavartiolaitoksen aluksessa.

Lopuksi todetaan, että hallituksen esitykseen sisältyvien säädösmuutosehdotusten vaikutusta ja soveltamista Ahvenanmaalla voisi esityksen perusteluissa selventää. Näin ei jäisi epäselväksi, miltä osin esitys mahdollisesti koskee Ahvenanmaata. Kaupallisen kalastuksen on perinteisesti katsottu kuuluvan kauppamerenkulun käsitteeseen. Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 27 §:n 13 kohdan mukaan kauppamerenkulkua koskevat säännökset kuuluvat valtakunnan lainsäädäntövaltaan. Ahvenanmaan itsehallintolain 18 §:n 16 kohdan mukaan kalastusta koskevat säännökset taasen kuuluvat Ahvenanmaan maakunnan lainsäädäntövaltaan.